

WIĘLCY LUDZIE KOŚCIOŁA

Ignacy Rogusz OCist

ŚWIĘTY BERNARD

Wydawnictwo WAM
Kraków 2013

Wprowadzenie

Czasy św. Bernarda z Clairvaux charakteryzują się poszukiwaniami najdoskonalszej drogi życia chrześcijańskiego: w Europie powstają wówczas liczne wspólnoty chrześcijańskie, które proponują życie bardziej radykalne, bliższe ideałom ewangelicznym. W XI i XII wieku rozkwita życie pustelnicze (Camaldoli i św. Romuald, Fonte Avellana i św. Piotr Damiani, kartuzi w Wielkiej Kartuzji ze św. Brunonem z Kolonii, Grandmont św. Stefana z Muret), powstaje również mnóstwo nowych wspólnot opartych na *Regule św. Benedykta*, stanowiących alternatywę dla tradycyjnego monastycyzmu benedyktyńskiego. W sposób szczególny Zakon Cysterski tworzy konkurencję dla ogromnej sieci klasztorów wywodzących się z Cluny, co wyraźnie odbije się w twórczości

św. Bernarda z Clairvaux. Fundowane są także liczne domy kanoników regularnych, norbertanów czy walombrozjanów i wiele innych mniej znanych nowych wspólnot. W tym samym czasie rozwijają się i inne formy życia chrześcijańskiego, takie jak rekluzi (pustelnicy oddzieleni od świata także fizycznie), wędrowni kaznodzieje, konwersi w klasztorze, beginki, krzyżowcy, pokutnicy, pielgrzymi, klasztory podwójne, np. klasztor Fontevraud św. Roberta z Arbrissel, gdzie przełożoną była kobieta. Poszukuje się surowości życia, prostoty, świadectwa ubóstwa ewangelicznego, wierności i najlepszej interpretacji *Reguły św. Benedykta*. Epoka opata z Clairvaux to czas, kiedy tzw. reforma gregoriańska wydaje owoce.

W porównaniu z innymi świętymi XII wieku święty Bernard z Clairvaux jawi się jako postać co najmniej słynna; biografia pokazuje jego ogromną działalność w wielu dziedzinach, pomimo że wstąpił on do klasztoru o charakterze monastycznym. Za swoje pisma i nauczanie został nazwany Doktorem Miodopłynnym w encyklice papieża Piusa XII z 1953 roku poświęconej jego osobie. W średniowiecznym świecie zwany był niekoronowanym cesarzem XII wieku, ludzie

Kościół mawiali za życia Bernarda, iż papież nie rezyduje w Rzymie, ale w Clairvaux, gdzie Bernard był opatem od 1115 roku. Za zasługi dla rozwoju życia monastycznego i rozkwit klasztorów cysterskich w Europie mówi się o nim *tertius Benedictus* („trzeci Benedykt” – po świętym Benedykcie z Nursji, który napisał *Regulę*, oraz po Benedykcie z Aniane, dzięki któremu *Regula benedyktyńska* stała się oficjalną regułą imperium Karolingów w pierwszej połowie IX wieku), natomiast Jean Mabillon, wybitny erudyta benedyktyński z XVII wieku powiedział o Bernardzie, iż jest on „ostatnim z Ojców”, mając na myśli Ojców Kościoła. W 1830 roku papież Pius VIII przyznał opatowi z Clairvaux oficjalny tytuł Doktora Kościoła. Te liczne tytuły św. Bernarda świadczą jednoznacznie, iż był on postacią nietuzinkową, charyzmatyczną, barwną i wszechstronną. W kolejnych rozdziałach książki poznamy jego życie, zaangażowanie w życie dwunastowiecznego świata, działania w celu odnowy życia monastycznego, a nade wszystko zapoznamy się z jego teologią i dziełami. Na koniec spróbujemy ocenić, w jakiej mierze i w jakich aspektach myśl św. Bernarda z Clairvaux pozostaje aktualna.